

Enintään 6 tehtävään saa vastata. Tehtävät arvostellaan pistein 0–6, paitsi muita vaativimmat, +:lla merkityt jokeritehtävät, jotka arvostellaan pistein 0–9. Moniosaisissa, esimerkiksi a-, b- ja c-kohdan sisältävissä tehtävissä voidaan erikseen ilmoittaa eri alakohtien enimmäispistemäärät.

1. Miksi Euroopan feodaalijärjestelmä syntyi, miten se toimi ja miksi se päättyi?
2. Oheinen taulukko kuvaa kolmen Euroopan siirtomaavallan ulkomaankauppaa 1770-luvulla. Luvut osoittavat, kuinka suuri prosenttiosuus kunkin maan tuonnista oli peräisin Euroopasta, Amerikan mantereilta ja Aasiasta.

Tuonnin lähtöalue	Britannia 1772–1773	Ranska 1772–1776	Alankomaat 1770-luku
Eurooppa	45	53	75
Läntinen pallonpuolisko (Amerikan mantereet)	38	42	11
Aasia	16	5	14

Lähde: Dennis Flynn et al. (toim.), *Global connections and monetary history 1470–1800* (2003)

- a) Mitä eroja Britannian, Ranskan ja Alankomaiden tuonnin alueellisessa jakautumisessa oli? Pohdi myös erojen syitä. (3 p.)
 - b) Millainen taloudellinen merkitys siirtomailla oli Euroopalle 1700-luvulla? (3 p.)
3. *"Länsimaisen tieteen juuret ovat antiikissa."* Tarkastele ja arvioi väitteen perusteita.
 4. Alla on Diego Velázquezin vuonna 1656 maalaama taulu *Hovinaiset (Las Meninas)* ja Pablo Picasson vuonna 1957 siitä tekemä samanniminen muunnelma.
 - a) Päätele maalauksista, mitä tyyliisuuntia ne edustavat ja millä perusteella. (2 p.)
 - b) Vertaa taiteilijan asemaa ja tehtävää Velázquezin ja Picasson aikana. (4 p.)

5. Vertaa Kansainliiton ja YK:n tavoitteita ja toimintamahdollisuuksia.
6. Suomen ulkopoliittinen asema vaikeutui 1930-luvun lopulla. Tarkastele Saksan ja Neuvostoliiton silloisia ulkopoliittisia pyrkimyksiä ja niiden vaikutusta Suomeen.
7. Englantilainen Mary Kingsley kirjoitti teoksessaan *West African Studies* (1899) seuraavasti:

” – – oikea neekeri on uskoakseni paljon parempi ihminen kuin aasialainen; hän on ruumiillisesti vahvempi ja muistuttaa enemmän englantilaista kuin aasialainen; hän on looginen ja käytännöllinen (...) hän näkee asiat siten, että hänellä on oikeuksia, käyttipä hän niitä tai ei, ja hän taistelee oikeuksiensa puolesta, kun tilanne niin vaatii. Hän ei rupea taistelemaan uskonnollisen aatteen puolesta. Hänestä ei ole marttyyriksi, eikä häntä kiinnosta pyristellä irti ruumiin kahleista kohti nirvanaa.”

 - a) Miten Kingsley arvosti afrikkalaisia suhteessa aasialaisiin ja millä perusteilla? (1 p.)
 - b) Mitä tekstin pohjalta voidaan päätellä tuon ajan englantilaisen kulttuurin ihanteista? (2 p.)
 - c) Mary Kingsley luetaan rasisminvastaisen ajattelun edelläkävijöihin. Pohdi, missä määrin yllä oleva teksti oli aikanaan rasisminvastainen puheenvuoro. (3 p.)

Tehtävät 8A ja 8B ovat keskenään vaihtoehtoisia. Tehtävä 8A on laadittu vanhojen, vuoden 1994 lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan, tehtävä 8B uusien, vuonna 2005 käyttöön otettujen lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan. Kumpaan tahansa tehtävään saa vastata.

8A. Selvitä valitsemasi Euroopan ulkopuolisen maan itsenäistymiskehitys 1900-luvulla.

TAI

8B. Kustaa III:n 1788 Venäjää vastaan aloittaman sodan aikana joukko suomalaisia upseereja lähetti keisarinna Katariina II:lle viestin ("Liikkalan kirjeen"), jossa kerrottiin suomalaisten pettymyksestä sotaan. Lisäksi kirjeen viejä ilmoitti keisarinnalle suomalaisten toivovan, että Suomi irrotettaisiin Ruotsista ja sille annettaisiin erityisasema. Turun akatemian professori H. G. Porthan kertoi kirjeessään ruotsalaiselle professori Lidénille 1789 tilanteesta näin:

” – – Äskettäin luettiin meidän kirkossamme Kuninkaallisen Majesteetin varoitus Suomen asukkaille, etteivät antaisi vihollisen juonien, tunnetun itsenäisyysuunnitelman ym. kautta viekotella itseään (...) Ehkäpä neljä tai kuusi aatelistuulihattua, jotka ovat toivoneet sillä tavoin pääsevänsä maanmiestensä herroiksi ja liiviläiseen tapaan tehdä heidät orjiksi, todella on mieltynyt tällaiseen hankkeeseen, jonka erinäiset lähetit ovat rohjenneet uskotuilleen esittää. Mutta kaikki ajattelevat ihmiset ovat suhtautuneet näin törkeään ansaan yhtä suurella inholla kuin ylenkatseella; suuri yleisö taas ei ole koskaan kuullut siitä puhuttavankaan. Meidän yleisömmme vihaa ryssää ja hänen tarjoamaansa suojelusta – jonka laatua se omasta ja naapurien kokemuksesta riittävästi tuntee – niin sydämensä pohjasta, etten kehottaisi ketään suosittelemaan sille sellaista suunnitelmaa. Kansan luottamus kuninkaaseen ja epäluulo herroja kohtaan on niin suuri, että on kerrassaan mahdotonta muulla tavoin kuin kovimmalla pakotuksella saattaa heitä vähimmässäkään määrin kannattamaan niin mieletöntä ajatusta.”

Lähde: Rafael Koskimies, *Porthanin aika* (1956)

- a) Miten kansa ja aateliset Suomessa Porthanin mukaan suhtautuivat Katariinalle suunnatun viestin sisältöön? (2 p.)
- b) Mitä syitä suomalaisilla oli kannattaa tai vastustaa Ruotsin idänpolitiikkaa ja Ruotsista irrottautumista? (4 p.)

+9. Oheiset dokumentit koskevat Saksan ulkopoliitikkaa 1800- ja 1900-luvun vaihteessa.

I

"Eräs ranskalainen sanomalehti kirjoitti äskettäin minusta, että näen 'painajaisunia liittoutumista'; saksalaisella valtiomiehellä on sellaiseen painajaiseen hyvät perusteet vielä pitkän aikaa, kenties ikuisesti. Länsi-Euroopan valtiot voivat Itävallan kanssa muodostaa liiton meitä vastaan; ehkä vielä vaarallisempi olisi Venäjän, Itävallan ja Ranskan liittoutuma (...) Jos kykenen jatkamaan työtäni, voin rakentaa ja saada valmiiksi mielessäni olevan asetelman: ei [uusia] aluevaltauksia vaan poliittinen kokonaistilanne, jossa kaikki valtiot, Ranskaa lukuun ottamatta, tarvitsevat meitä ja pidättäytyvät liittoutumasta meitä vastaan - -"

Kansleri Otto von Bismarckin muistio Saksan ulkopoliitiikan linjoista 15.6.1877

II

"Saksa on nuori ja kasvava maailmanvalta. Se harjoittaa kauppaa ympäri maailman, tämä kauppa kasvaa ripeästi, eikä isänmaallisten saksalaisten oikeutettu toive maansa menestymisestä salli, että sille asetetaan mitään rajoituksia. Saksalla täytyy olla voimakas laivasto suojelemaan kauppansa ja moninaisia etujaan kaukaisimmillakin merillä. Se odottaa etujensa tulevan yhä merkittävämmiksi, ja sen täytyy kyetä puolustamaan niitä miehekkäästi maailman joka kolkassa. Saksa katsoo eteenpäin. Sen näköpiiri ulottuu kauas - -"

Saksan keisarin Vilhelm II:n haastattelu englantilaisessa *Daily Telegraph* -lehdessä 27.10.1908

- Mitä tavoitteita Bismarck ja Vilhelm II esittivät Saksan ulkopoliitikkalle, ja miten ne erosivat toisistaan? (3 p.)
- Pohdi, millaisia reaktioita keisari Vilhelmin haastattelu todennäköisesti herätti Britanniassa ja miksi. (2 p.)
- On väitetty, että Saksa oli syypää ensimmäiseen maailmansotaan. Arvioi väitteen perusteita Saksan 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa harjoittaman ulkopoliitiikan pohjalta. (4 p.)

+10. Alla olevat lähteet liittyvät Suomen vuoden 1906 eduskuntauudistukseen.

I

" – – kutsuttakoon täydellä lainsäädäntövallalla varustettu kansalliskokous heti kokoon. Kansalliskokousta kokoon pantaessa olkoon jokaisella 21 vuotta täyttäneellä hyvämaineisella Suomen kansalaisella, niin miehellä kuin naisella, yhtäläinen ja välitön ääni- ja vaalioikeus."

Tampereen ns. punainen julistus, jonka työväenliikettä edustava komitea antoi suurlakon alussa 1.11.1905

II

" – – Me olemme Armassa nähneet hyväksi antaa Senaatille toimeksi: 1:ksi tehdä ehdotuksen uudeksi valtiopäiväjärjestykseksi, joka tarkoittaa Suomen kansaneduskunnan ajanmukaista uudesta-järjestämistä, soveltamalla kansanedustajia valittaessa yleisen ja yhtäläisen vaalioikeuden periaatteita – –."

Venäjän keisarin julistus 4.11.1905, ns. marraskuun manifesti

III

"Ja nyt, nyt on meillä ei ainoastaan marraskuun ikimuistoinen manifesti, meillä on hyväksyttävänäamme armollinen esitys [valtiopäiväuudistuksesta], joka varmaan menee pitemmälle, kuin rohkeinkaan edellisinä sorron vuosina uskalsi ajatella tai toivoa."

Porvarissäädyn edustaja Luoma säätyvaltiopäivillä 28.5.1906

IV

"Olen nimittäin sitä mieltä, että kaksikamarinen eduskunta olisi voinut olla omansa edelleen ylläpitämään maassamme juopaa niin kutsutun yläluokan ja alaluokan välillä, – – Yksikamarinen eduskunta sitä vastoin pakottaa sivistynyttä säätyä sulautumaan kansaan, syventymään sen katsantotapaan, pyrintöihin ja harrastuksiin, omistamaan sen mielen ja kielen, ja sellaisesta sivistyneen säädyn ja kansan lähenemisestä toivon kansallemme suurta siunausta."

Pappissäädyn edustaja Ingman säätyvaltiopäivillä 28.5.1906

V

Eri puolueiden ensimmäisissä eduskuntavaaleissa 1907 saamat edustajapaikat:

Sosiaalidemokraattinen puolue	80
Vanhasuomalainen puolue	59
Nuorsuomalainen puolue	26
Ruotsalainen puolue	25
Maalaisliitto	9
Kristillinen työväenpuolue	1

- Arvioi lähteiden perusteella, miksi eduskuntauudistusta voi pitää radikaalina. (3 p.)
- Miten ajan olot tekivät uudistuksen mahdolliseksi? (3 p.)
- Mitkä tekijät selittävät ensimmäisten eduskuntavaalien tuloksen? (3 p.)